

Dörren är 100 år och har inte underhållits på många år. Den har satt sig och färgen flagar.

Efter justering och 4-5 strykningar med linoljefärg är dörren som ny igen. Och träet håller säkert ytterligare 100 år.

Den blir som ny – och du sparar pengar

Det kan vara svårt att hitta en ytterdörr som passar till ett gammalt hus, och om du gör det så kostar den en förmögenhet. Se här hur en gammal dörr renoveras.

Du kan spara en förmögenhet och samtidigt bevara husets stil och karaktär om du renoverar den gamla ytterdörren i stället för att köpa en ny, som inte håller lika länge.

Här har vi en gammal spegeldörr. Den är cirka 100 år och den är tung. Tyngden har gjort att tappfogarna gett sig en aning i låssidan. Det kan man ibland kompensera

för genom att justera gångjärnen, t.ex. lägga på en gångjärnsbricka som lyfter upp dörren en bit. Nackdelen kan vara att det bildas en stor springa under dörrens ena sida eller att fall och låsregel inte träffar slutblecket. Då flyttar man slutblecket, men en dag hjälper inte alla små reparationer. Dörren kan inte stängas helt och det drar även om du fäster den ena tätnings-

listen efter den andra på karm och dörr. Du är i valet och kvalet – ska du köpa en ny dörr? Den håller säkert inte lika länge och det finns ingen som passar i stil. Lösningen är att renovera den gamla.

Här visar vi hur det går till att rädda en gammal dörr där tappfogarna förstärks med pluggar och hörnjärn, och hur dörren till sist målas på gammaldags sätt.

Gör Det Själv

SVÄRIGHETSGRAD:

Det är inte svårt att rätta upp en dörr, om du slipper att plocka isär den helt.

TIDSÅTGÅNG:

Du får räkna med några dagar för upprättning och rätt lång torktid för linoljefärg.

PRISBILD:

Högst 200 kr för trä och beslag men färgen är dyr.

Förberedelse

Innan du spänner fast dörren med skruvtvingar – se nästa sida – ska du plocka bort så många beslag som möjligt.

Dörrhandtag och låskista ska tas bort för att slipning och målning ska underlättas. Ev. glas pillas ut för det håller inte om du sätter dörren i spänn för att tvinga den till rätt form.

Om träet på sina ställen är murket så sågas och stäms de murkna bitarna ut och nytt trä sätts på plats. Allt dåligt trä och lite till sågas bort. Lagningsbitarna ska tas av kärnvirke av bästa kvalitet.

Läs mera om renovering och justering av gamla fönster och dörrar på vår hemsida, www.gds.se

1 Ta bort handtagen och lirka ut låset. Det är mycket troligt att den gamla låskistan blir glad för en droppe olja eller två. Kolla också funktionen på både huvudlås och extralås.

2 Ta bort den gamla dropplisten (om det finns en sådan). Här har listen torkat, spruckit och angripits av röta, så den ska bara slängas. Vi gör i stället en ny som fungerar bättre.

3 Glaset ska tas loss försiktigt. Om dörren och fönster och du låter det sitta kvar när dörren tvingas i form, är det troligt att glaset spricker. Här har glaset kittats fast, så vi skrapar först bort färgen för att se var kittet och ev. glasstift finns.

4 Rensa falsarna. Det kan vara svårt att ta bort gammalt kitt. Du kan ev. använda handöverfräs, om du är försiktig. Lägg då först en stöd- och skyddsskiva i hålen efter glaset, så att fräsen har något att vila på under arbetet.

5 Skrapa och fräs bort smuts, lim, kitt och fogmassor i alla fogar. En springa kan ju ha fyllts med fogmassa och målats över av en tidigare ägare av huset. Allt som är i vägen i fogarna ska bort för att dörren ska kunna rätas upp.

Räta upp dörren

Det går inte att räta upp en dörr på endast ett par timmar om det har tagit flera år för den att sätta sig eller slå sig. Du får i stället räkna med att det tar ett par dagar med flera justeringar.

Plocka inte isär dörren i sina beståndsdelar. Det bör du överlåta till en snickare. Men du kan spänna ihop den med tvingar och ett hjälpverktyg, som du själv tillverkar. Det består av två brädor, som går diagonalt från hörn till hörn på dörren och som möts på mitten med tvingar. Längst ut skruvas klossar fast, och de ska gripa tag runt dörrens hörn. På mitten fästs också klossar, så att tvingarna har något att gripa tag i.

Vi arbetar på insidan av dörren, där den är vit. Utsidan är grönmålad.

Limma och skruva fast hörnklossarna på brädorna.

1 Börja med att göra två hörnklossar. Såga till dem så att de passar perfekt runt övre gångjärnshörnet och nedre låshörnet. Det är ju låssidan som här ska lyftas upp en aning.

2 Sätt fast klossarna på kraftiga brädor. Vi använder två brädor som ska mötas mitt på dörren, där du också limmar och skruvar fast klossar som tvingarna kan gripa tag i.

3 Sätt skruvtvingar på klossarna i mitten. När en dörr har haft 200 år på sig att förlora formen, får du inte tro att den ger sig utan motstånd. De två brädorna ska pressas ihop undan för undan, och det kan ta några dagar.

4 Pressa ihop alla fogar. Här har vi lagt två brädor under dörren och i ändarna sitter grova klossar. När vi knackar in kilar mellan klossarna och dörren pressas dörren och springorna ihop.

Stryk lim på pluggen innan du slår i den.

5 Fixera alla fogar med pluggar. Det är ofta omöjligt att få ner lim i fogarna, så därför låser vi delarna med träpluggar. Borra nästan hela vägen igenom dörren och slå i pluggar av hårdträ. Slå inte för hårt – då åker pluggen kanske ut på baksidan.

VIKTIGT

Kontrollera gångjärnen. Det är viktigt att gångjärnen sitter i urtagen i både karm och dörr, och att skruvarna har dragits åt – innan du kollar hur mycket dörren har satt sig.

TIPS

När ytterdörren har rättats till bör den skyddas med en grundning med bra träolja. Spackla igen alla springor med kitt och måla utsidan med linolfärg som är lätt att underhålla och som ger bra skydd. En strykning då och då med olja håller dörren i toppform i många år.

6 Fräs och stäm ut så noga som möjligt för hörnjärn vid fogar mellan lodräta och vågräta ramdelar. Det ska vara plats ovanpå järnet för spackelmasa. Hörnjärnen ska passa precis i urtagen för att hålla fast delarna.

Hörnjärnen knackas ner och skruvas fast.

7 Montera hörnjärnen. Skruvarna håller beslagen på plats, men kan inte riktigt motverka sättningar i dörren. Det kan dock motverka en perfekt passform mellan trä och metall. När skruvarna har dragits i spacklas beslagen över och målas.

Ny dropplista

Den gamla dropplistan, som bara hade spikats fast nertill på dörren, var så sliten och dålig att den kasserades. Som tur var hade dörren inte tagit skada, men det var nödvändigt att byta ut dropplistan för att ge dörren ett framtida skydd.

Dropplistens uppgift är att leda bort vatten som rinner ner längs dörren, så att det inte rinner in under dörren och samlas längs underkanten eller lägger sig i tröskelfalsen. Kommer vattnet väl in i tröskeln, så rinner det också in i bostaden. I stället för att spika fast en ny lista, valde vi att fräsa spår för den och limma fast den i spåret.

1 Gör ett spår i dörren med handöverfräs. Ett spår djup på 10 mm är lagom. Ovankanten ska vara fasad men underkanten ska vara vinkelrät mot dörren.

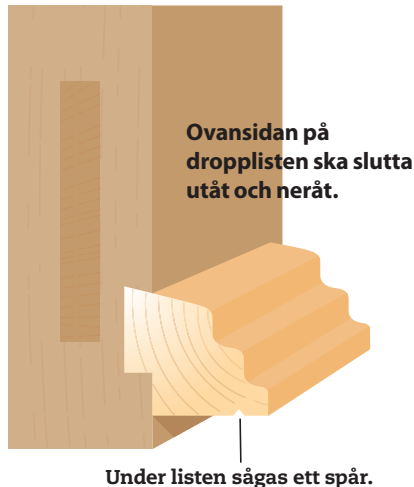

2 Dropplisten monteras. När dropplisten passar i spåret och sticker ut på bägge sidor av dörren, limmas den fast. Lägg en tunn sträng utelim i spåret och knacka sedan in listan.

Så här fungerar en dropplista

Vi har valt att tillverka en dropplista och fräsa in den i dörren. Du kan säkert hitta en färdig profil som du kan använda, och du kan kanske också fräsa in den i dörren, men det kräver att dörren inte är klädd med faner.

Ovansidan på listan ska sluta utåt och neråt för att den ska leda bort vattnet. Underkanten ska däremot vara vinkelrät mot dörren, eller till och med peka uppåt och inåt. Då kan vattendropparna inte rinna in under listan utan tvingas släppa taget. Här har vi löst detta genom att såga ett smalt spår under dropplistan.

DETTA HAR ANVÄNTS

Material

- 4 kraftiga brädor
- 2 hörnjärn och skruvar
- 10 mm pluggar av hårdträ
- Kärnvirke till dropplista
- Linoljekitt, träolja och linolja

Specialverktyg

- Sänksåg med sågskena
- Handöverfräs med sågskena

Måla till sist

När den fina, gamla och massiva trädörren har rätats upp och slipats, så ska den förstås målas.

Först ska den strykas med en bra träolja eller grundolja överallt och därefter grundmålas den innan du sätter i glasen eller fönstren. Den fina och lite blanka ytan får dörren när den stryks lätt flera gånger med linolja.

Torktiden är lång, men dörren blir snygg. Efter tre-fem strykningar med linolja tål dörren all slags väder, och om du underhåller den vart tredje till femte år med en tunn strykning med linolja, så håller den säkert 100 år till.

1 Måla spröjsar. När man gör en så genomgripande renovering som denna, så grundmålas falsarna innan glasen sätts på plats. Kittet ska sedan hårdna några dagar innan du kan måla spröjsarna. Du kan ev. maskera glasets för att slippa spill.

Dörren har rätats upp och fungerar som den ska. De sista strykningarna kan göras när dörren sitter på plats.

